

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ดำเนินการสำเร็จตามกำหนดระยะเวลาเนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถพ จินะวัฒน์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ปรึกษาโครงการวิจัย สำหรับคำแนะนำ และความเอาใจใส่ดูแลในการติดตามความก้าวหน้า ผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกท่านจากทุกสังกัด ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถาม และผู้ที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำงานวิจัยเรื่องนี้ ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พูลพงศ์ สุขสว่าง รองคณบดี วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พจนารถ บัวเขียว รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี คุณอุไร กาลปักษ์ เกษตรอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และนายบรรพต มามาก ปราชญ์ชาวบ้าน ชุมชนบ้านไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยศรีปทุมที่ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยเรื่องนี้ และเพื่อนนักวิจัยและนักวิชาการทุกคนสำหรับความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ จนทำให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยสำเร็จตามแผน ซึ่งองค์ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากการทำวิจัยเรื่องนี้จะนำไปใช้เพื่อพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป

สุบิน บุระรัช

ผู้วิจัย

ตุลาคม 2561

หัวข้อวิจัย	:	การปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาปริญญาตรี โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ผู้วิจัย	:	นายสุบิน ยุระรัช
หน่วยงาน	:	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ปีที่พิมพ์	:	พ.ศ. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ออกแบบโดยใช้การวิจัยแบบผสานวิธีมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี (2) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาปริญญาตรี การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์เส้นทาง การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 390 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจำนวน 6 คน เครื่องมือวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ (1) แบบสอบถาม (2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และ (3) แบบบันทึกภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษาปริญญาตรีมีการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก (2) ความมุ่งมั่นมีอิทธิพลทางตรงต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.95 การรับรู้ผลของพฤติกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อความมุ่งมั่นโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.28 และมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.30 การรับรู้ผลของพฤติกรรมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยส่งผ่านตัวแปรความมุ่งมั่นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตโดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.29 ส่วนความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีอิทธิพลต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต และ (3) แนวทางการปลูกฝังกรอบความคิด เรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” มีลักษณะเป็นกระบวนการแบบขั้นบันได 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การอบรมบ่มเพาะ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างการรับรู้ ขั้นตอนที่ 3 การฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การถอดบทเรียน และขั้นตอนที่ 5 การเกิดองค์ความรู้และองค์ความคิด (ความรู้คู่คุณธรรม)

คำสำคัญ: ความรู้คู่คุณธรรม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์เส้นทาง กรอบความคิด

Research Title : The Mindset Cultivation of “Knowledge with Virtue” for Bachelor’s Degree Students by Using the Philosophy of Sufficiency Economy
Name of Researcher : Mr. Subin Yurarach
Name of Institution : Research Facilitation and Development Center, Sripatum University
Year of Publication : B.E. 2561

ABSTRACT

This research was designed by using a mixed-methods research methodology. Its three main objectives were (1) to study the level of the use of Philosophy of Sufficiency Economy (PSE) for living of bachelor’s degree students, (2) to analyze the variables directly and indirectly effecting on the use of PSE for living of the students, and (3) to propose the guidelines of the mindset cultivation of “Knowledge with Virtue” for the students by using PSE. Path analysis was applied for quantitative analysis (QUAN). Interview and field study were applied for qualitative analysis (qual). The sample for QUAN consisted of the 390 bachelor’s degree students and the sample of qual consisted of six key informants. Three types of research instruments were included: (1) a questionnaire, (2) in-depth interview form, and (3) a field note. The significant research findings were as follows: (1) PSE for living was used by the students at high level, (2) the major results of the path analysis found that intention directly effects on the use of PSE for living with the effect coefficient of 0.95, behavioral perception directly effects on the intention with the effect coefficient of 0.28 and on attitude towards the use of PSE for living with the effect coefficient of 0.30, the behavioral perception indirectly effects on the use of PSE for living via the intention with the effect coefficient of 0.29, finally knowledge about PSE has no effect on the use of PSE for living, and (3) the guidelines of mindset cultivation of “knowledge with virtue” were five milestones steps comprising Step 1: Incubation, Step 2: Perception, Step 3: Exercise, Step 4: Lesson Learned, and Step 5: Construction of Knowledge and Thinking Bodies.

Keywords: Knowledge with Virtue, Philosophy of Sufficiency Economy, Path Analysis, Mindset

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 กรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ของบัณฑิต.....	10
1.1 อุดมศึกษากับการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต.....	10
1.2 ความหมายและประเภทของกรอบความคิด.....	15
1.3 กรอบความคิด เรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม”.....	18
1.4 ปัญหาบัณฑิตขาดคุณธรรม.....	21
ตอนที่ 2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	22
2.1 แนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	22
2.2 การใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต.....	26
ตอนที่ 3 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	26
3.1 ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการทำนายพฤติกรรม.....	26
3.2 ตัวแปรจากผลของการวิจัย.....	40
ตอนที่ 4 การออกแบบการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงอธิบาย.....	44
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 52
แบบแผนของการวิจัย..... 52	
ประชากรและตัวอย่าง..... 53	
เครื่องมือวิจัย การสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ..... 55	
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 61	
การวิเคราะห์ข้อมูล..... 61	
ขั้นตอนการวิจัย..... 61	
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน..... 63	
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ..... 65	
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ..... 84	
ตอนที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 95	
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 100
สรุปผลการวิจัย..... 101	
อภิปรายผลการวิจัย..... 104	
ข้อเสนอแนะ..... 108	
บรรณานุกรม..... 109	
ภาคผนวก..... 117	
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 118	
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย..... 129	
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ..... 131	
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ..... 153	
ภาคผนวก จ ตัวอย่างการเขียน มคอ.3 ในวิชา “ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน”... 155	
ประวัติย่อผู้วิจัย..... 165	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แหล่งที่มาของหลักการและเหตุผลของการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในประเทศไทย	13
2	ผลการสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย (สุบิน ยุทธรัช, 2556)	14
3	ผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	43
4	ตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ.....	54
5	คุณภาพของเครื่องมือวิจัย.....	61
6	แผนดำเนินงานวิจัย.....	62
7	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n=390).....	63
8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ (n=390)	64
9	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นปี (n=390).....	64
10	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามศาสนา (n=390).....	64
11	ความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสังกัด (n=390).....	65
12	สัญลักษณ์และความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรและค่าสถิติ.....	65
13	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี.....	67
14	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของความมุ่งมั่นในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาปริญญาตรี.....	68
15	ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงบรรยายของความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	70
16	ค่าสถิติเชิงบรรยายของเจตคติของนักศึกษาปริญญาตรีที่มีต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต.....	71
17	ค่าสถิติเชิงบรรยายของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง.....	72
18	ค่าสถิติเชิงบรรยายของการรับรู้ผลของพฤติกรรมของนักศึกษาปริญญาตรี.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	ค่าสถิติเชิงบรรยายของตัวแปรในการวิจัยเชิงปริมาณ (n=390).....	75
20	ค่าสถิติเชิงบรรยายของตัวแปรในการวิจัยเชิงปริมาณจำแนกตามสังกัด (n=390).....	76
21	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปร.....	78
22	ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของการวิเคราะห์เส้นทางของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (ก่อนปรับ)	80
23	รายละเอียดการปรับโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	80
24	ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของการวิเคราะห์เส้นทางของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (หลังปรับ).....	81
25	สรุปดัชนีของโมเดลการวิเคราะห์เส้นทางของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิต (ก่อนปรับและหลังปรับ)	82
26	ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	82
27	แนวทางการปลูกฝังกรอบความคิดเรื่อง “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.....	96

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2	ความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีกรอบความคิดเติบโตและกรอบความคิดจำกัด (Dweck, 2006)	17
3	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับการเผยแพร่ในระดับนานาชาติ (Office of the national economic and social development board, 2007 cited in Naipinit, Promsaka Na Sakolnakorn & Kroeksakul, 2014).....	24
4	โมเดลการทำนายพฤติกรรมตามแนวคิดของ Rokeach (1968).....	27
5	โมเดลการทำนายพฤติกรรมตามแนวคิดของ Wicker (1971).....	28
6	โมเดลการทำนายเจตจำนงหรือความมุ่งมั่นตามแนวคิดของ Triandis (1971,1977)	32
7	โมเดลตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Fishbein & Ajzen (1980).....	34
8	การปะทะสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของความรู้ และความรู้สึก ที่ส่งผลต่อเจตจำนง หรือความมุ่งมั่นตามแนวคิดของ Fishbein & Ajzen (1975).....	36
9	โมเดลตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนของ Ajzen (1985, 1988, 1991).....	38
10	ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ปรับปรุงโดย Sideridis & Kaissidis–Rodafinos (2001).....	39
11	การออกแบบการวิจัยเชิงอธิบาย (Explanatory Design) (Creswell & Plano Clark, 2007).....	44
12	การวิเคราะห์เส้นทางตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการ ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญา ตรี (ก่อนปรับ).....	79
13	การวิเคราะห์เส้นทางตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ต่อการ ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี (หลังปรับ).....	81
14	เครือข่ายความร่วมมือ โครงการต้นแบบการปลูกข้าวอินทรีย์ตามวิถีเศรษฐกิจ พอเพียง ชุมชนไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี.....	89

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบที่		หน้า
15	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พจนารถ บัวเขียว รองอธิการบดี มรภ. เพชรบุรี อธิบาย วัตถุประสงค์ของ โครงการต้นแบบการปลูกข้าวอินทรีย์ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	90
16	นักศึกษาเตรียมข้าวก่อนเริ่มฝึกดำนาโดยการแนะนำของปราชญ์ชาวบ้าน.....	91
17	คนละไม้คนละมือเพื่อให้งานสำเร็จ.....	92
18	รอยยิ้มของนักศึกษากับการดำนาตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง.....	93
19	นา 1 แปลงใช้ชาวนาดำ 2-3 คน แต่นักศึกษาช่วยกัน 30 คน.....	94
20	รอยยิ้มแห่งความสุข...สุขที่ได้ทำ สุขที่ได้เรียนรู้ สุขที่ได้เกิดเป็นคนไทย.....	94
21	โมเดลการวิเคราะห์เส้นทางและค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรเชิงสาเหตุ....	103
22	กระบวนการปลูกฝังกรอบความคิด เรื่อง ความรู้คู่คุณธรรม.....	103